

Polish journal of science

POLISH JOURNAL OF SCIENCE

№22 (2019)

VOL. 3

ISSN 3353-2389

Polish journal of science:

- has been founded by a council of scientists, with the aim of helping the knowledge and scientific achievements to contribute to the world.
- articles published in the journal are placed additionally within the journal in international indexes and libraries.
- is a free access to the electronic archive of the journal, as well as to published articles.
- before publication, the articles pass through a rigorous selection and peer review, in order to preserve the scientific foundation of information.

Editor in chief – J an Kamiński, Kozminski University

Secretary – Mateusz Kowalczyk

Agata Żurawska – University of Warsaw, Poland

Jakub Walisiewicz – University of Lodz, Poland

Paula Bronisz – University of Wrocław, Poland

Barbara Lewczuk – Poznan University of Technology, Poland

Andrzej Janowiak – AGH University of Science and Technology, Poland

Frankie Imbriano – University of Milan, Italy

Taylor Jonson – Indiana University Bloomington, USA

Remi Tognetti – Ecole Normale Supérieure de Cachan, France

Bjørn Evertsen – Harstad University College, Norway

Nathalie Westerlund – Umea University, Sweden

Thea Huszti – Aalborg University, Denmark

Aubergine Cloez – Université de Montpellier, France

Eva Maria Bates – University of Navarra, Spain

Enda Baciú – Vienna University of Technology, Austria

Also in the work of the editorial board are involved independent experts

1000 copies

POLISH JOURNAL OF SCIENCE

Wojciecha Górskiego 9, Warszawa, Poland, 00-033

email: editor@poljs.com

site: <http://www.poljs.com>

CONTENT

ECONOMIC SCIENCES

Bezrukavaya A. FEATURES OF ENTREPRENEURSHIP IN AIC.....	3	Romanova I., Zakharova R. ISSUES OF INFLUENCE OF CREDIT POLICY ON THE ECONOMIC SUSTAINABILITY OF THE ENTERPRISE	41
Goncharova E., Shakhovskaya L. PROBLEMS OF SPATIAL DEVELOPMENT OF REGIONS OF RUSSIA	4	Ruda O. MARKETING COMMUNICATIONS AND THE FEATURES OF THEIR USE.....	45
Dairabayeva A., Orazgaliyeva A., Pyagay A. THE PROCEDURE FOR CONDUCTING THE MATERIAL COSTS AUDIT IN GRAIN PROCESSING ENTERPRISES ...	8	Panchenko A., Chukhleb A. INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT OF MANAGEMENT CASH FLOWS IN THE IMPLEMENTATION OF THE SHORT-TERM FINANCIAL STRATEGY OF THE ENTERPRISE	48
Martseniuk O. FOREIGN CAPITAL IN THE INSURANCE MARKET OF UKRAINE.....	13	Kolesnikov A., Shinkarenko O. IMPLEMENTATION OF THE BIOLOGICAL SYSTEM OF AGRICULTURE ON THE EXAMPLE OF THE BELGOROD REGION.....	50
Mashevskaya A. FORMATION OF INSURANCE COMPANY FINANCIAL FLOWS.....	17	Yampolskaya N. PROTECTION CONSUMER MARKET FROM THE STATE AND ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF THE POPULATION	54
Prylutskyi A. PECULIARITIES OF A CONSUMER LOAN IN UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF A MODERN BUSINESS ENVIRONMENT	26		

POLITICAL SCIENCES

Havryliuk A. TOURIST RESOURCES OF UKRAINE AS PUBLIC POLICY OBJECT: SOCIO-HUMANISTIC APPROACH.....	58	Dekhkanov N. POLITICAL CONCEPTS ON THE GOVERNMENT	63
Gontar A. RUSSIAN – CHINESE STUDENT’S EXCHANGE PROGRAMS	61		

SOCIAL SCIENCES

Borisenko Yu. STATE REGULATION OF HOUSING AND COMMUNAL SERVICES IN THE KRASNODAR TERRITORY.....	65	Pukhova I. ANALYSIS OF THE MODERN CONDITION OF TRANSPORT INFRASTRUCTURE OF THE KRASNODAR REGION.....	67
--	----	--	----

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

*Машевська А.**Вінницький національний аграрний університет*

FORMATION OF INSURANCE COMPANY FINANCIAL FLOWS

*Mashevska A.**Vinnytsia National Agrarian University***Анотація**

У науковій статті проводиться дослідження теоретичних та практичних підходів щодо формування системи управління фінансовими потоками страховика на прикладі ПАТ «Страхова група «ТАС», дано характеристику методам та етапам фінансового управління страховика, виявлено проблеми та окреслено напрямки їх розв'язання в контексті руху фінансових ресурсів за видами діяльності страхової компанії. Проведено розрахунок формування фінансових потоків ПАТ «Страхова група «ТАС» у контексті впливу внутрішніх факторів фінансової економіки. Стаття присвячена дослідженню особливостей фінансових потоків страхових компаній. Розглянуто наукові підходи до визначення поняття «фінансовий потік». Доведено, що сутність фінансових потоків страхових компаній доцільно визначати в рамках підходу, при якому фінансові потоки розглядаються як рух фінансових ресурсів. Проведений аналіз щодо визначення фінансових потоків та сутнісних характеристик фінансового потоку на рівні суб'єктів господарювання, дозволив визначити загальні сутнісні характеристики фінансового потоку, які притаманні всім суб'єктам господарювання.

Abstract

The scientific article investigates theoretical and practical approaches to the formation of the system of financial flows management of the insurer on the example of PJSC "Insurance Group" TAS ", describes the methods and stages of financial management of the insurer, identifies problems and outlines directions of their solution in the context of movement of financial resources for activities of the insurance company. The formation of financial flows of PJSC "TAS Insurance Group" in the context of influence of internal factors of the financial economy has been calculated. Scientific approaches to the definition of the term "cash flow" are considered. It is proved that the essence of financial flows of insurance companies is reasonable to determine in the framework of the approach in which financial flows are considered as movement of financial resources. The analysis of the determination of the financial flows and the essential characteristics of the financial flow at the level of economic entities, allowed to determine the general essential characteristics of the financial flow that are inherent in all entities.

Ключові слова: фінансові потоки, страховик, страхові компанії, управлінські рішення, аналіз формування страхових потоків, власний капітал, страхова група.

Keywords: financial flows, insurer, insurance companies, management decisions, analysis of formation of insurance flows, equity, insurance group.

Постановка проблеми. Сьогодні стан сучасного українського ринку страхування потребує прийняття від керівників та менеджерів кардинальних управлінських рішень, адже діяльність страхових компаній знаходиться під впливом різних ризиків як внутрішнього так і зовнішнього характеру. Досить часто у страховиків виникають фінансові проблеми, які зумовлені саме тим що, у керівництва відсутні чіткі стратегічні цілі розвитку, наприклад, недосконалістю поточних і перспективних фінансових планів, несвоєчасним реагуванням на негативні фактори.

Як наслідок, у страхових організацій виникають труднощі з визначенням прогнозової фінансової стійкості, основних чинників зовнішнього та внутрішнього впливу на неї, а також зі здійсненням моделювання можливих сценаріїв їх розвитку, особливо в умовах Фінансові потоки є одним із важливих і поширених понять сучасної економічної науки та практики. Концепція фінансових і грошових потоків виникла в США в середині 1950-х років [1]. Аналіз наукової літератури, присвяченої проблематиці фінансових потоків на рівні суб'єктів го-

сподарювання, засвідчив, що фахівці у цій сфері виділяють декілька підходів до визначення поняття «фінансовий потік». Одна група науковців акцентує увагу на трьох підходах до визначення фінансового потоку: 1) як складова логістичної системи; 2) ототожнюючи їх з грошовим потоком; 3) визнаючи їх як специфічні грошові потоки або як рух фінансових ресурсів. Обґрунтовуючи наукові підходи до визначення фінансових потоків О.С. Бондаренко систематизувала їх за такими трьома підходами: 1) фінансові потоки в логістичній системі; 2) фінансові потоки в системі фінансового управління суб'єктом господарювання; 3) фінансові потоки у макро- та мікро середовищі. О.В. Майборода в рамках дослідження сутності фінансових потоків також систематизує їх за трьома підходами: 1) фінансовий потік дорівнює грошовому потоку; 2) фінансовий потік існує тільки на макрорівні; 3) фінансовий потік існує на мікрорівні. Д.І. Токарев досліджуючи сутність фінансового потоку ділить їх на групи за трьома напрямками управління: 1) з точки зору державних фінансів, 2) фінансового менеджменту; 3) фінансової логістики. Усі наведені підходи мають дещо спільне, але є і певні відмінності.

Здійснимо їхню характеристику та визначимо в рамках якого підходу найбільш повно розкривається сутність фінансових потоків страхових компаній. Прихильники логістичного підходу визначають фінансовий потік як складову логістичної системи, розуміючи його виключно в сукупності з матеріальним (товарним) потоком. Зокрема, В.І. Сергіїв під фінансовим потоком розуміє «спрямований рух фінансових ресурсів, пов'язаний з матеріальними, інформаційними та іншими потоками як в рамках логістичної системи, так і поза нею». Він вважає, що фінансові потоки виникають при відшкодуванні логістичних витрат, залученні засобів із джерел фінансування, відшкодування (у грошовому еквіваленті) за реалізовану продукцію та надані послуги учасникам логістичного ланцюга [7, с.9]. На думку А. І. Мороз, логістичний фінансовий потік – це «спрямований рух фінансових ресурсів, який обумовлений необхідністю забезпечити переміщення відповідного товарного потоку».

З погляду представників української логістичної школи, зокрема С.В. Крикавського, предметом досліджень логістики треба вважати інтегровану систему саме матеріальних, інформаційних та фінансових потоків на підприємстві [9, с. 58]. Концепція логістики реалізується в управлінні логістичними процесами та логістичними потоками (матеріальними, інформаційними та фінансовими) в процесі їх просторово-часової трансформації із зміною параметрів простору, часу, кількості, якості, інших властивостей логістичного продукту, яким стає товар, що переміщується у формі вантажу [9, с. 102]. О.С. Бондаренко визначає фінансові потоки «як спрямований рух фінансових ресурсів у визначеній логістичній системі у певному часовому періоді, що пов'язаний з необхідністю виникнення у процесі господарювання матеріального потоку».

Отже, більшість закордонних та вітчизняних вчених у галузі логістики доходять згоди, коли йдеться про категорію «потік», що ключовим поняттям у логістиці є саме матеріальний потік, а інші види потоків вважаються супутніми. Основне призначення фінансових потоків є забезпечення руху матеріальних потоків у необхідних обсягах, у визначений термін та з використанням найбільш ефективних джерел фінансування. Страхування як галузь економіки має певні особливості. Страхові компанії, недержавні пенсійні фонди належать до підприємств галузей сфери нематеріального виробництва, тому як і у будь-яких підприємств галузей нематеріального виробництва, у них в процесі кругообігу фінансових ресурсів відсутня стадія виробництва, а фінансові ресурси на протязі всього кругообігу мають лише грошову форму [10].

У зв'язку з цим особливе значення має проблема підтримання страховиками платоспроможності, яка є запорукою виконання взятих ними страхових зобов'язань. Важливу роль у розв'язанні цієї надзвичайно важливої науково-практичної проблеми відіграє фінансовий контроль, який виступає невід'ємною складовою фінансового менеджменту

в страхових організаціях та одночасно – дієвим інструментом державного нагляду за страховою діяльністю [1, с. 55-60].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішенню проблем, пов'язаних з управлінням фінансовими потоками страховиків, присвятили свої праці такі українські та зарубіжні науковці, як Ю.В. Алескерова, А. Архипов, О. Гаманкова, Н. Ткаченко, Л. Орланюк-Маліцька, С. Осадець, О. Хавтур та інші [1, с. 55-60].

Водночас теоретико-прагматичні засади та проблемні тенденції формування системи управління фінансовими потоками недостатньо вивчені на сучасному етапі розвитку страхового ринку України. Саме тому доцільним є поглиблення досліджень у цій сфері.

Мета (завдання) дослідження. Метою написання статті є дослідження формування та системи управління фінансових потоків страхових компаній, виявлення проблем їх функціонування з основними видами діяльності.

Виклад основного матеріалу. Фінансові потоки є важливим поняттям сучасної економічної науки та практики. Однак, не зважаючи на поширеність його застосування у фінансовій практиці, в сучасній науковій літературі простежується незначна кількість досліджень, присвячених аналізу сутності та особливостей формування фінансових потоків, їх переміщенню та класифікації, проблемам їх комплексного управління та функціонування у фінансово-економічному просторі.

Вчені зазначають, що чистий грошовий потік може утворюватися не лише за рахунок приросту чи скорочення власних обігових коштів, а й шляхом збільшення або зменшення таких видів активів та пасивів підприємства як:

1. дебіторська заборгованість;
2. кредиторська заборгованість (поточні зобов'язання);
3. інші активи;
4. інші пасиви. [2, с. 40-45].

В умовах ринкової економіки одним із основних джерел інвестиційних ресурсів держави є використання коштів страхових компаній. Це означає, що сфера страхування виступає не лише фактором стабілізації економіки, а й сприяє нарощуванню маси функціонуючого капіталу у виробничій системі [3, с. 92-95].

Сьогодні в науковій літературі сформувалися три основні підходи до визначення сутності фінансового потоку: по-перше, фінансовий потік за поняттям та властивостями визначається як еквівалент грошового потоку; по-друге, фінансовий потік характеризується як переміщення фінансових ресурсів у грошовій та негрошовій формах; по-третє, фінансовий потік являє собою результат здійснення господарських операцій, що виражається у формуванні зміни прибутку/збитку. Існуючі визначення фінансового потоку як зміни обсягу фінансових ресурсів доповнено такими сутнісними характеристиками як часові рамки та періодичність, вид діяльності, функціональне призначення.

Узагальнивши викладене, автором пропонується визначати фінансовий потік як сформовану за певний проміжок часу зміну обсягу фінансових ресурсів у грошовій та не грошовій формах від операційної (страхової), фінансової та інвестиційної видів діяльності, яка відбувається постійно або з певною періодичністю та забезпечує безперервний кругообіг капіталу страхової компанії. Одним з напрямів управління фінансами страхової компанії є управління її фінансовими потоками. Повна оцінка фінансового стану страхової компанії неможлива без аналізу його фінансових потоків [2, с.40-45].

На прикладі ПАТ «Страхова група «ТАС» ми покажемо формування фінансових потоків у контексті впливу внутрішніх факторів.

З метою аналізу формування фінансових потоків страхової компанії виявимо особливості і тенденції формування та використання фінансових ресурсів.

Динаміка обсягів капіталу ПАТ «Страхова група «ТАС» свідчить про його нарощування протягом 2016-2018 рр. Це пов'язано передусім з розширенням обсягів основної операційної діяльності, що вимагає від страхової компанії збільшення фінансування активів. За рахунок того, що операційна діяльність страхової компанії зростає досить стрімко, то у 2018 році у порівнянні з 2016 роком спостерігається приріст капіталу на рівні 36,01% (табл.).

Таблиця 1.

Динаміка загального обсягу капіталу ПАТ «Страхова група «ТАС»

Показники	2016	2017	2018
Обсяг капіталу, тис.грн.	864825	1157870	1606303
Абсолютне відхилення, тис.грн.	235117	293045	448433
Відносний темп приросту,%	137,3	133,8	138,7
Середній темп росту,%	136,01		

Аналізуючи тенденції в обсягах капіталу ПАТ «Страхова група «ТАС», варто відмітити чітку залежність між обсягами операційної діяльності та потреби у її фінансуванні. Однак, загальна оцінка обсягів капіталу не дає можливість виокремити, за

рахунок яких коштів (власних чи позикових) відбувалось забезпечення фінансування приросту діяльності. Тому надалі доцільно проаналізувати особливості складу та структури капіталу страхової компанії, починаючи з власного капіталу, визначивши його частку загальних обсягах капіталу.

Таблиця 2.

Динаміка обсягу власного капіталу ПАТ «Страхова група «ТАС»

Показники	2016	2017	2018
Зареєстрований капітал	102000	102000	102000
Капітал у дооцінках	33467	33467	33467
Резервний капітал	5327	13042	16189
Нерозподілений прибуток	206982	288144	288807
Інші резерви	39521	13555	10267
Всього	387297	450208	450731
Абсолютний темп приросту, тис.грн.	90336	62911	523
Середній темп росту,%	116		

Як свідчать дані табл. , обсяг власного капіталу ПАТ «Страхова група «ТАС» наприкінці 2018 року збільшився на 63434 тис. грн. порівняно з 2016 роком та демонструє стабільну тенденцію нарощування.

Величину власного капіталу формують п'ять статей, а саме: зареєстрований (пайовий) капітал, капітал у дооцінках, резервний капітал нерозподілений прибуток (непокритий збиток), інші резерви.

Величина зареєстрованого (статутного) капіталу не зазнала змін протягом досліджуваного періоду, оскільки не проводилося ніяких додаткових випусків акцій. Стаття балансу «Капітал у дооцінках» відображає інформацію про дооцінку необоротних активів і фінансових інструментів. Її частка також не змінилася. ПАТ «Страхова група «ТАС» на протязі досліджуваного періоду збільшила суму резервного капіталу на 10862 тис. грн. та наростила суму нерозподіленого прибутку на 81825 тис. грн. Одночасно зменшилась сума інших резервів на 29254 тис. грн.

Таким чином, головним чинником визначеної позитивної динаміки власного капіталу є збільшення суми нерозподіленого прибутку на протязі 2016-2017 років, і, відповідно, збільшення питомої ваги цієї статті у власному капіталі.

Як свідчать дані рис. , за 2016 р. частка власного капіталу у структурі загального обсягу капіталу становила 44,78%. Це означає, що в середньому 1 грн. активів страхової компанії профінансована на 0,45 грн. за рахунок власного капіталу та на 0,55 грн. за рахунок позикового капіталу. У 2018 році ситуація дещо змінилася – в середньому 1 грн. фінансування активів страхової компанії припадало 0,28 грн. власного капіталу та 0,72 грн. позикового.

Переважає позикового фінансування зумовлено тим, що загальний обсяг капіталу страховиків сформований переважно на основі фінансування корпоративних компаній-інвесторів.

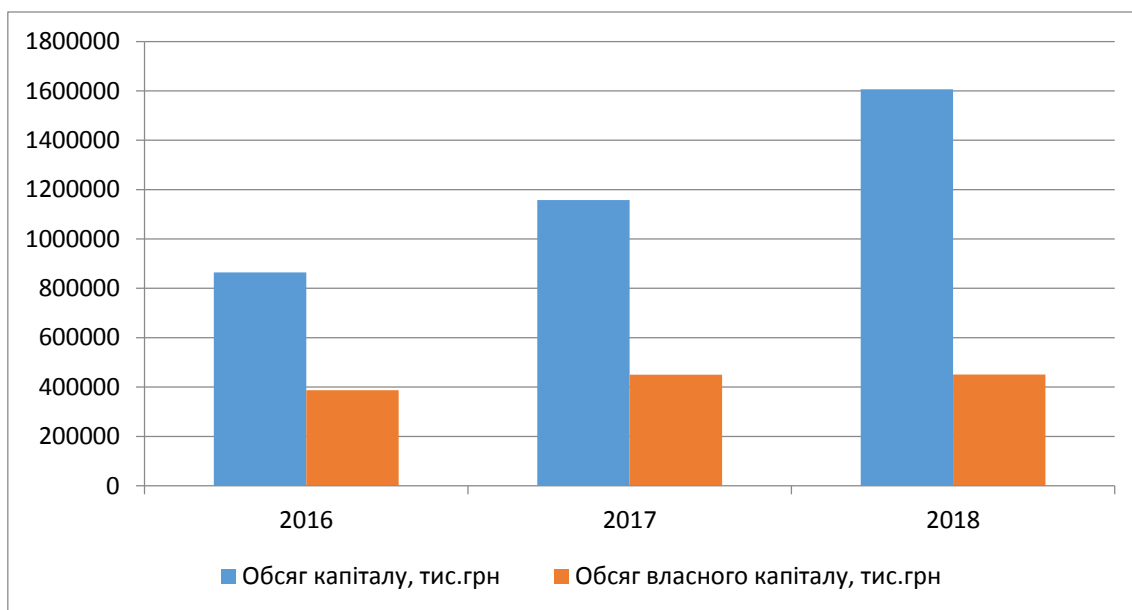

Рис. 1. Динаміка частки власного капіталу ПАТ «Страхова група «ТАС» у загальному обсязі капіталу протягом 2016-2018 рр., %.

Розглянемо особливості динаміки позикового капіталу страхової компанії.

Таблиця 3.

Динаміка обсягу позикового капіталу ПАТ «Страхова група «ТАС» у 2016-2018 рр.

Показники	2016	2017	2018
Обсяг позикового капіталу, тис.грн.	477528	707662	1155570
-довгострокові зобов'язання і забезпечення	449668	665652	1084144
-поточні зобов'язання і забезпечення	27860	42010	71426
Абсолютне відхилення, тис.грн.	118415	230134	1090708
Відносний темп приросту,%	135,7	148,1	163,3
Середній темп росту,%	120,0		

У 2018 році питома вага позикового капіталу в загальній структурі фінансування активів страхових компаній була максимальною – 72%. Протягом 2016-2018 рр. можна було спостерігати поступове її збільшення.

Проте, якщо усереднити наведені статистичні тенденції, то можемо дійти до наступного узагальнення: в загальній структурі фінансування активів страхової компанії співвідношення позикових та власних фінансових ресурсів становить 70% /30 %.

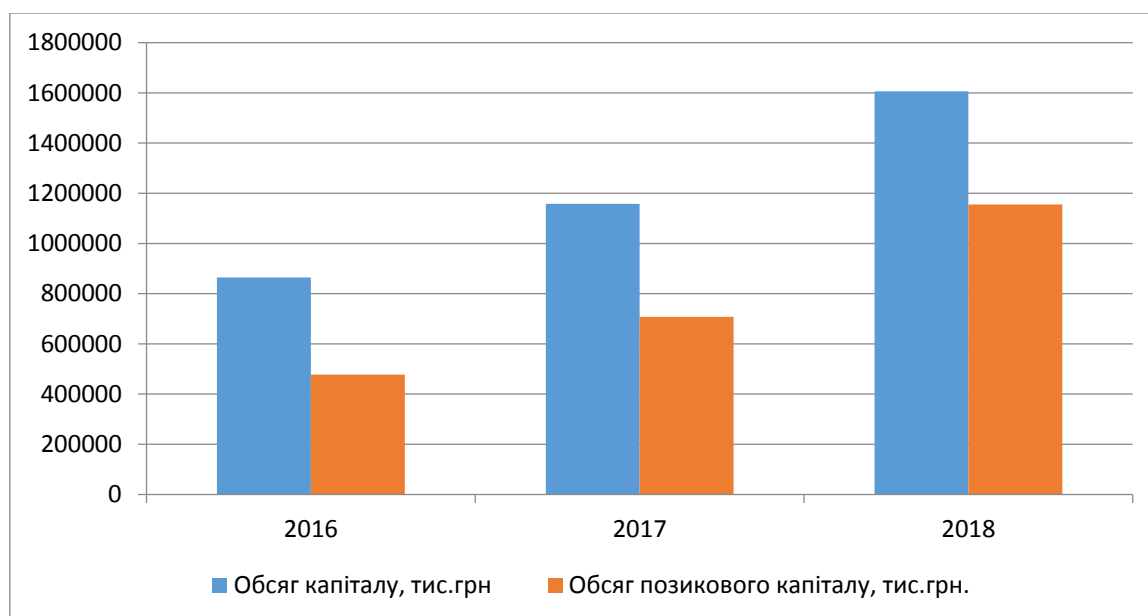

Рис. 2. Динаміка частки позикового капіталу ПАТ «Страхова група «ТАС»

у загальному обсязі капіталу протягом 2016-2018 рр., %

Логічним продовженням аналізу фінансових потоків страхової компанії є оцінка динаміки обсягів та структури активів. В табл. наведено загальні показники динаміки активів страхової компанії.

Таблиця 4.

Динаміка складу та структури активів ПАТ «Страхова група «ТАС» 2016-2018 рр.

Показник	2016	2017	2018	Абсолютний приріст, тис. грн.
Абсолютний обсяг, тис. грн.				
Необоротні активи, тис. грн.	420958	486241	788519	367561
Оборотні активи, тис. грн.	443867	671629	817784	373917
Всього активів, тис. грн.	864825	1157870	1606303	741478
Структура, %				
Необоротні активи, %	48,47	41,99	49,08	0,61
Оборотні активи, %	51,32	58,01	50,91	-0,41
Всього активів, %	100	100	100	-

Обсяги активів страхової компанії впродовж 2016-2018 років зросли на 741478 тис. грн. або в 1,85 рази (табл. 4.)

Зростання обсягу активів зумовлено розширенням операційної діяльності, внаслідок чого відбувалося зростання фінансування створення матеріально-технічної бази, придбання поточних фінансових інвестицій.

З метою докладної характеристики зміни обсягів активів проаналізуємо показники складу та структури оборотних та необоротних активів.

Як свідчать дані табл. 4, в цілому в структурі активів страхової компанії переважає частка оборотних активів. В середньому впродовж 2016-2018 років співвідношення необоротних та оборотних активів становило 48%/51%. Тобто, 48% інвестованого у діяльність страхової компанії капіталу було

профінансовано у формування матеріально-технічної бази та формування інвестиційного портфелю страхових компаній.

Темпи зростання оборотних активів не значно перевищували відповідні показники необоротних. Так, на 373917 тис. грн. зросли оборотні активи у 2018 році в порівнянні з 2016 роком.

В цілому, узагальнюючи результати аналізу складу та структури активів страхової компанії, можемо зробити висновки про те, що для них властивою є логіка фінансування страхового бізнесу – 48% коштів фінансується у поточну діяльність, а 51% – у довгострокові та короткострокові фінансові інструменти.

Також в даному питанні проаналізуємо особливості співвідношення довгострокових та короткострокових позикових ресурсів (табл.).

Таблиця 5.

Динаміка співвідношення довгострокових та короткострокових позикових ресурсів ПАТ «Страхова група «ТАС» у 2016-2018 рр.

Показник	2016	2017	2018	Абсолютний приріст, тис. грн.
Абсолютний обсяг, тис. грн.				
Обсяг довгострокових позикових ресурсів, тис. грн.	449668	665652	1084144	634476
Обсяг короткострокових позикових ресурсів, тис. грн.	27860	42010	71426	43566
Коефіцієнт співвідношення обсягу коротко- і довгострокових позикових ресурсів	16.01	15.8	15.1	-0.91

Як свідчать дані табл. 5, для страхової компанії ТАС коефіцієнт співвідношення короткострокових та довгострокових позикових ресурсів у 2018 році становив 15,1. Порівнюючи його зі значенням попередніх років можемо помітити його зменшення, адже у 2016 році цей показник був на рівні 16,01. Тобто, обсяг короткострокових фінансових ресурсів за даний період зріс в 2,5 рази.

Характеризуючи співвідношення короткострокового та довгострокового позикового капіталу, варто відмітити, що його співвідношення на протязі досліджуваного періоду становить 96/4.

На основі проведених розрахунків можна зробити висновок про те, що погіршення загальної ситуації на страховому ринку та на фінансовому ринку в цілому спричиняє зростання частки довгострокового позикового фінансування, яке спрямовується переважно у інвестиційну сферу діяльності страхової компанії. Важливим показником, який характеризує динаміку та структуру формування фінансових потоків страхових компаній, є грошовий потік.

Динаміку грошових потоків наведено в табл.6.

Таблиця 6.

Динаміка грошових потоків ПАТ «Страхова група «ТАС» у 2016-2018 рр.

Показник	2016	2017	2018	Абсолютний приріст, тис.грн.
Абсолютний обсяг, тис. грн.				
Позитивний грошовий потік, тис. грн.	863556	969272	1410595	+547039
- операційна діяльність	651079	884162	1245421	+594342
- інвестиційна діяльність	172673	85110	165174	-7499
- фінансова діяльність	39804	0	0	-
Видатковий грошовий потік, тис. грн.	669220	834863	1372106	+702886
- операційна діяльність	538512	800285	1238082	+699570
- інвестиційна діяльність	130708	34578	134024	+3316
- фінансова діяльність	0	0	0	0

Обсяг позитивного грошового потоку страхової компанії у 2018 році продемонстрував висхідну динаміку, в абсолютному вимірі склав 1410585 тис. грн., що на 547039 тис. грн. менше проти показника 2016 року.

Протягом 2016-2018 років обсяги позитивного грошового потоку страхової компанії супроводжувалося нерівномірними змінами видаткового грошового потоку. У страховій компанії «ТАС» зростання позитивного грошового потоку відбувалось менш прискореними темпами ніж видаткового грошового потоку.

Для більш глибокого розуміння природи грошових потоків страхової компанії проаналізуємо показники структури позитивних та видаткових грошових потоків за видами діяльності.

Як свідчать дані табл.6, в цілому протягом 2016-2018 років у структурі позитивного грошового потоку страхової компанії переважала частка

грошового потоку від операційної діяльності й складала понад від 75% у 2016 році до 88% у 2018 році. Позитивний грошовий потік від інвестиційної діяльності скоротився на 7944 тис. грн., що зменшує можливість отримати дохід на банківських депозитах.

В структурі видаткового грошового потоку протягом 2016-2018 років переважала частка грошового потоку від операційної діяльності, у 2018 році вона збільшилась, в той же час зменшилась частка видаткового грошового потоку від інвестиційної діяльності до 9,7% у 2018 році проти 19,5% у 2016 році.

В даному питанні також розглянемо показники співвідношення приросту обсягу зібраних платежів та обсягів власного і позичкового капіталу, див. табл.7.

Таблиця 7.

Динаміка співвідношення приросту обсягу премій і капіталу ПАТ «Страхова група «ТАС» протягом 2016- 2018 рр.

Показники	2016	2017	2018
Сума чистих страхових премій, тис. грн.	618737	810712	967328
Сума страхових резервів, тис. грн.	63016	96332	298170
Обсяг зобов'язань, тис. грн.	477528	707662	1155570
Обсяг власного капіталу, тис. грн.	387297	450208	450731
Коефіцієнт співвідношення страхових премій до обсягу зобов'язань	1,29	1,14	0,83
Коефіцієнт співвідношення страхових резервів до обсягу зобов'язань	0,13	0,13	0,25
Коефіцієнт співвідношення страхових премій до обсягу власного капіталу	1,59	1,80	2,14

Як свідчать дані табл.7, співвідношення страхових премій, страхових резервів до обсягу зобов'язань протягом 2016-2018 рр. мало низхідну тенденцію, що було зумовлено більш повільними темпами зростання суми страхових премій порівняно з обсягом сукупних зобов'язань (довго- та короткострокових). У 2016-2018 роках коефіцієнт співвідношення страхових премій до обсягу зобов'язань зменшився з 1,29 до 0,83.

Це означає, що здатність страховиків покривати зобов'язання за рахунок страхових премій зменшилася. У 2016-2018 роках можна було спостерігати значне збільшення рівня покриття зобов'язань за рахунок страхових премій – з 0,13 до 0,25.

Коефіцієнт співвідношення страхових резервів до обсягу зобов'язань виражає поточну платоспроможність страхових компаній. Таким чином, на протязі досліджуваного періоду платоспроможність збільшилася в 2 рази.

Коефіцієнт співвідношення страхових премій до обсягу власного капіталу характеризує здатність страхових компаній до формування власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел (операційна діяльність).

Характер динаміки цих показників повністю повторює динаміку коефіцієнту співвідношення страхових премій та страхового резерву до обсягу зобов'язань. На протязі досліджуваного періоду цей коефіцієнт поступово зростає, і у 2018 році становить 2,14.

Це свідчить в цілому про наявність позитивних змін у політиці управління фінансовою стійкістю страхової компанії.

Далі проаналізуємо показники співвідношення приросту чистого прибутку та обсягів власного і позичкового капіталу.

Таблиця 8.

Динаміка співвідношення приросту капіталу та чистого прибутку ПАТ «Страхова група «ТАС» протягом 2016- 2018 рр.

Показник	2016	2017	2018	Темп приросту 2018 до 2016р, %.
Чистий прибуток, тис. грн.	154312	62951	4153	0,026
Обсяг власного капіталу за період, тис. грн.	387297	450208	450731	1,16
Обсяг позикового капіталу за період, тис.грн.	477528	707662	1155570	2,41
Загальний обсяг капіталу за період, тис.грн.	864825	1157870,0	1606303,4	1,85
(Ксчп/вк) Коефіцієнт співвідношення приросту чистого прибутку та приросту власного капіталу	1,49	-1,45	-112,42	x
(Ксчп/пк) Коефіцієнт співвідношення приросту чистого прибутку та приросту позикового капіталу	1,31	-0,39	-0,13	x
(Ксчп/к) Коефіцієнт Співвідношення приросту чистого прибутку та приросту капіталу	0,70	-0,31	-0,13	x

В табл.8 наведено показники динаміки співвідношення приросту обсягів чистого прибутку та власного і позикового капіталу страхової компанії. Як свідчать дані табл.8, коефіцієнт співвідношення приросту чистого прибутку та приросту власного капіталу протягом досліджуваного періоду 2016-2018 років мав негативне значення, так, на 1 грн. власного капіталу у 2016 році припадало 1,49 грн. у 2018 – 112,42 грн.

У 2016 році значення коефіцієнта співвідношення приросту чистого прибутку та загального обсягу капіталу складало 0,70, тобто це означає, що 1 грн. капіталу припадало 0,70 грн. збитку від усіх видів діяльності.

Тобто, можна зробити висновок, що капітал страхової компанії мав тенденцію до зниження ефективності використання, про це й свідчать дані коефіцієнтів співвідношення приросту капіталу та приросту чистого прибутку страхових компаній за 2016-2018 роки.

На основі проведених розрахунків можемо побачити своєрідну закономірність у використанні позикових фінансових ресурсів. В період зниження їх обсягу продуктивність використання цього джерела фінансування зростає, а в період їх зростання

– знижується. Це дозволяє сформулювати припущення про те, що частина позикових фінансових ресурсів використовується для покриття фінансових збитків і формування інвестиційних інструментів.

Отже, в процесі аналізу фінансової діяльності страхової компанії «ТАС» було проаналізовано окремі елементи фінансових потоків. Динаміка зміни обсягів капіталу страхової компанії свідчить про постійне його нарощування. Це пов'язано передусім з розширенням обсягів основної операційної діяльності, що вимагає від страхової компанії збільшення фінансування активів.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Як правило, що вищі показники обсягу виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг і нижча їх собівартість, то вища прибутковість підприємства, що позитивно впливає на його фінансовий стан.

Таблиця 9.

Основні фінансово – економічні показники діяльності ПАТ «Страхова група «ТАС»

Показник	2016	2017	2018	Абсолютне відхилення 2018р від 2016р, (+;-)
Чистий дохід від реалізації				
-чисті зароблені страхові премії	618737	810712	967328	348591
-премії підписані, валова сума	753237	1023863	1387745	634508
Собівартість реалізованої продукції	115329	206278	165526	50197
Фінансовий результат до оподаткування	173779	89798	41933	-131846
Чистий прибуток	154312	62951	4153	-150159
Валюта балансу	864825	1157870,0	1606303,4	741478
Власний капітал	387297	450208	450731	63434
Залучений капітал	477528	707662	1155570	678042
Необоротні активи	420958	486241	788519	367561
Оборотні активи	443867	671629	817784	373917

На протязі досліджуваного періоду ПАТ «Страхова група «ТАС» збільшила чистий дохід від реалізації на 983099 тис. грн., одночасно збільшилась собівартість послуг на 50197 тис. грн. Це призвело до зменшення фінансового результату до оподаткування.

«ТАС» є фінансово стійкою та демонструє позитивні фінансово – економічні показники.

Сума власного капіталу у 2016 – 2018 роках збільшилася на 63434 тис. грн., одночасно зростає сума залученого капіталу на 678042 тис. грн. Частка власного капіталу зменшилася з 45% у 2016 році до 28% у 2018 році. Отже, ПАТ «Страхова група

Таблиця 10.

Динаміка показників рентабельності ПАТ «Страхова група «ТАС»

Показник	2015	2016	2017	Абсолютне відхилення 2018р від 2016р, (+;-)
Рентабельність активів	9,27	0,04	0,03	-9,24
Рентабельність власного капіталу	21,58	15,03	0,92	-20,66
Рентабельність оборотного капіталу	42,39	11,28	0,55	-41,84
Рентабельність продукції	209	113	155	-54

Аналіз даних таблиці 10 свідчить, що рентабельність активів за досліджуваний період зменшилася. Це пояснюється тим, що у 2018 році зменшився загальний прибуток підприємства на 150159 тис. грн. у порівнянні з попереднім періодом, а середня величина активів збільшилася майже у 2 рази.

Рентабельності власного капіталу (фінансова рентабельність) характеризує рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в дане підприємство.

Висновки. Сукупність фінансових потоків страховика найбільшою мірою відображає те положення, при якому, з одного боку, страховик, як і будь-яка комерційна організація, ставить перед собою завдання отримання прибутку, а з іншого – страховик несе відповідальність за укладеними договорами. Комплексний аналіз наукових підходів до визначення сутності фінансових потоків, а також визначені їх морфологічні ознаки дозволили визначити поняття фінансового потоку як сформованої за певний проміжок часу зміни обсягу фінансових ресурсів у грошовій та не грошовій формах від операційної (страхової), фінансової та інвестиційної видів діяльності, яка відбувається постійно або з певною періодичністю та забезпечує безперервний кругообіг капіталу страховика. Наведене визначення може бути використане для характеристики фінансового потоку як на макро-, так і на мікрорівні.

Існуючі визначення фінансового потоку як зміни обсягу фінансових ресурсів доповнено наступними сутнісними характеристиками: часові рамки та періодичністю; видом діяльності; функціональним призначенням. Враховуючи специфіку страхової діяльності розширено класифікаційні ознаки фінансових потоків: за часовим характером, рівнем охоплення, абсолютним виміром, сферою діяльності, належністю до основної діяльності, ступенем ліквідності та доступністю для відповідної групи стейкхолдерів. Механізм управління фінансовими потоками страхової компанії органічно входить у систему управління і в рамках цієї керуючої системи найбільшою мірою пов'язаний із підсистемою управління капіталом.

Основним чинником зниження рентабельності власного капіталу в цьому періоді є зростання жорсткості державного регулювання по відношенню до страховиків. Це спричинило до віднесення певної частки прибутку у страхові резерви, внаслідок чого відбулось зростання власного капіталу з паралельним зниженням чистого прибутку, за рахунок якого фінансується операційна діяльність.

За досліджуваний період у ПАТ «Страхова група «ТАС» рентабельність власного та оборотного капіталу суттєво зменшилася. Рентабельність продукції (послуги) теж зменшилася (на 54% порівняно з 2016 роком), хоча є достатньо високою. Це пояснюється збільшенням суми витрат на 1 грн. наданої послуги.

Список літератури

- Архипов А.П. Финансовый менеджмент в страховании: учебник. – М.: Финансы и статистика; ИНФРА-М, 2010. – 320 с.
- Небаба Н.О. Управління фінансовими потоками недержавних пенсійних фондів : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит / Н.О. Небаба; УАБС МОН України. – Суми, 2015. – 198 с.
- Івченко І.Ю. Побудова динамічної оптимізаційної моделі фінансових потоків підприємства / І. Ю. Івченко, К. М. В'язовська // Економіка: реалії часу. - 2013. - № 4. - С. 202-208.
- Бондаренко О.С. Обґрунтування наукових підходів до визначення фінансових потоків / О. С. Бондаренко // Бізнес Інформ. - 2014. - № 1. - С. 241-248.
- Майборода О.В. Управління фінансовими потоками підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01 / О.В. Майборода. – Суми, УАБС НБУ, 2006. – 20 с.
- Токарев Д.И. Финансовый поток: взгляд на сущность / Д.И. Токарев // Вестник Северо-Кавказского федерального университета. – 2015. - №4 (49). – С. 142-146.
- Корпоративная логистика. 300 ответов на вопросы профессионалов / Под общ. и науч. редакцией проф. В.И. Сергеева. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 976 с.

8. Мороз Л.І. Моделювання матеріально-фінансових потоків внутрішньовиробничих логістичних систем з регенерацією / Л. І. Мороз // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: «Проблеми економіки та управління». – Львів: Вид-во НУ ЛП. – 2009. – № 640. – С. 355–361.
9. Кнейслер О. Формування системи управління фінансовими потоками страхових компаній. *Аналітично-інформаційний журнал «Схід»*. № 5 (137). 2015. С. 55-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2015_5_11.
10. Алескерова Ю.В., Бусько І.М. Фінансові потоки страхової компанії. *«Наукова думка сучасності і майбутнього»* Збірник статей учасників двадцять шостої всеукраїнської практично-пізнавальної конференції Частина 1. Дніпро. 21.01.2019. С. 40-45. URL: <http://naukam.triada.in.ua/images/files/zbirnik26%20-1.pdf>.
11. Субачов І.Т. Особливості інвестиційної діяльності страхових організацій. *Вісник Дніпропетровського державного фінансово-економічного інституту*. 2003. С. 92-95.
12. Aleskerova Y., Mulyk T., Fedoryshyna L. Improving credit protection analysis methods reports of main agricultural enterprises / *Baltic Journal of Economic Studies*. - 2018. - Vol. 4 № 2. - P. 1-7. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-2-1-7>. (Web of Science Core Collection)
13. Aleskerova Y., Fedoryshyna L., Koval N. Features of loan security for the reproduction of fixed assets for agricultural purposes / *Baltic Journal of Economic Studies*. - 2018. - Vol. 4 № 4. - P. 1-5. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-2-1-7>. (Web of Science Core Collection)
14. Aleskerova Yuliia, Fedoryshyna Lidiia Analysis of investment activities of enterprises of Ukraine Economic system development trends: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph / edited by authors. – Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2018. – P.1-17. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-571-28-2>.
15. Vdovenko L.O., Vdovenko S. Market turnover of land as the basis of the efficient development of agrarian sector in Ukraine. *Intercathedra*. 2017.- 33/3.- P. 65-70.
16. Vdovenko L.O. The credit mechanism of financial support for the agrarian sector of economy / L.O. Vdovenko, O.O. Prutska, S.V. Kolotii // *Nowoczesne zarządzanie: ekonomia i administracja*. 2018.- C.147-154.
17. Vdovenko L.O., Hryshchuk N.V. Characteristics of the institutional environment in the agricultural sector of Ukraine's economy. *Nowoczesne technologie w zarządzaniu i rozwoju sfery społecznej*
18. Grischuk N.V. Innovative approaches of financial provision of competitiveness of discriminated scientific and educational structural subdivisions/*Науково-виробничий журнал «Держава та регіони»*. Серія: «Економіка та підприємництво» №3(102).- 2018.- С.178-184 (Index Copernicus);
19. Grischuk NV. Role of the state financial control in the provision of financial security of the state *Електронне наукове фахове видання Мукачівського державного університету «Економіка та суспільство»*. № 8. м. Мукачево 2017. Режим доступу: <http://economyandsociety.in.ua>
20. Grischuk NV. Problems of software financial resources agrarian sector in the current economic conditions of management, *Economic Processes Management: International Scientific E-Journal*, 4, (2016) м.Суми 2016. Retrieved from: http://epm.fem.sumdu.edu.ua/download/2016_4/epm2016_4_9.pdf.
21. Grischuk N.V. Antikrisis management as effective instrument of stabilizing of his financial state an enterprise. Section 1. Economics and management Stuttgart. Germany. м. Штутгарт 2013. S 37-39.
22. Rogach S, Vdovenko L, Polishchuk O. (2019). Agriculture of Ukraine under the joint policy of the European Union. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol.5, nn3, pp.178-183.